

Johan Willem Beyen: a közös piac megálmodója

Johan Willem Beyen 1897- 1976

A nemzetközi banki és üzleti tapasztalatokkal is rendelkező egykori holland politikus, Johan Willem Beyen nevéhez fűződik az ún. „Beyen-terv”, amely az 50-es évek közepén új életet lehel az európai integráció folyamatába.

Noha az Európai Unió alapító atyái közül az ő neve kevésbé ismert, ismerői a nemzetköziség elvét hirdető, közvetlen és karizmatikus úriemberként kedvelték.

Hollandia külügyminisztereként Beyen fontos szerepet játszott az európai integrációban, a kétkedőket hazájában és Európa-szerte egyaránt sikerrel állította az egyesítés ügye mellé. A nevével fémjelzett Beyen-terv középpontjában a vámunió, valamint a közös európai piacon belüli szoros gazdasági együttműködés kialakításának javaslata szerepelt. Ezek főbb elemei az 1957-ben aláírt Római Szerződésben is szerepelnek és a mai napig az Európai Unió alapelvei közé tartoznak.

A kezdetek

Johan Willem (Wim) Beyen 1897. május 2-án született a hollandiai Utrechtben. Módos családjának köszönhetően felhőtlen gyermekkorra volt, külföldi iskolai tanulmányai során az irodalomé és a zenéé volt a főszerep. 1918-ban az utrechti egyetemen szerzett jogászdiplomát, majd karrierje elején a hollandiai, illetve a nemzetközi pénzvilágban dolgozott. Első munkahelye a holland pénzügyminisztérium volt, ahonnan 1924-ben a vállalati és bankszektorba távozott. Itt először a Nemzetközi Fizetések Bankja elnöki, majd a brit–holland fogyasztási cikkek gyártó óriás, az Unilever igazgatói tisztségét töltötte be.

A második világháború

A második világháborúban Hollandia náci német megszállása idején Beyen londoni száműzetésbe kényszerült. Fontos szerepet játszott a háború utáni nemzetközi pénzrendszer alapjait lefektető

1944-es Bretton Woods-i konferencián. 1946-tól a Világbank, 1948-tól pedig a Nemzetközi Valutaalap igazgatótanácsában is ő képviselte Hollandiát.

Külügyminiszterként

Beyen a második világháborút követő újjáépítés éveiben Hollandia külügyminisztereként dolgozott. A háború alatt meggyőződésévé vált, hogy az 1930-as években tapasztalható fogható pénzügyi válság elkerülése érdekében teljes körű regionális gazdasági együttműködésre van szükség. A világegés elmúltával a vezető politikusok Európa-szerte kezdtek ráébredni, hogy a háború borzalmain és a gazdasági válságokon kizárólag nemzetközi együttműködéssel lehet felülkerekedni. Míg néhány kezdeményezés az effajta együttműködést globális szinten fogalmazta meg, addig Beyen úgy látta, hogy regionális szinten több eredményt lehet

elérni. A gazdasági együttműködés felé tett első lépést az USA Európának nyújtott óriási segélycsomagja, az 1948-as Marshall-terv jelentette, amelynek összehangolt kivitelezéséhez az európai országok az OECD jogelődjébe tömörülve koordinálták a gazdasági folyamatokat. Az 1950. május 9-i Schuman-nyilatkozat után két évvel, 1952-ben létrejött az Európai Szén- és Acélközösség azzal a céllal, hogy egyszer és mindenkorra megakadályozza, hogy Európában ismét háborúra kerüljön sor.

Beyen a Messinai konferencián, ahol ismertette Európa gazdasági együttműködéséről szóló tervét.

A Beyen-terv

Beyen azonban még ennél is szorosabb együttműködést képzelt el az európai nemzetek között. Miután látta, hogy a politikai integráció akkoriban nehezen lett volna kivitelezhető, hazai és külföldi kollégáit egyaránt sikerült meggyőznie arról, hogy a további előrelépések záloga a mind szorosabb gazdasági együttműködés, amelyet reményei szerint politikai értelemben vett egyesülés is követhet. Ez állt a Beyen-terv kidolgozásának háttérében. Nemzetközi pénzügyi és banki tapasztalatainak köszönhetően tisztában volt azzal, hogy az olyan kérdésekben,

mint a kereskedelmi korlátozások vagy a munkanélküliség, egy nemzetközi ihletésű szemléletmóddal sokkal könnyebb lehet valós eredményeket felmutatni. Elképzelése ugyan nem aratott osztatlan sikert a holland kormányban – sőt, voltak, akikből heves ellenkezést váltott ki –, az 50-es évek elején az Európai Védelmi Közösség, majd az Európai Politikai Közösség létrehozásáról folyó tárgyalásokon mégis sikerült a tervet elfogadtatnia.

Közös piac

Támogatóinak száma eleinte csekély volt, ami leginkább azzal volt magyarázható, hogy a francia kormány akkoriban mindenfajta további gazdasági integrációtól elzárkózott. Amikor azonban a francia parlament szavazáson utasította el az Európai Védelmi Közösség tervét, a helyzet egy csapásra megváltozott. Patthelyzet alakult ki, hiszen a közösség eszménye mind védelmi, mind politikai értelemben szertefoszlni látszott. Ezzel a Beyen-terv ismét reflektorfénybe került. A terv alapvetését ugyanis az jelentette, hogy teljes gazdasági együttműködésre nem csupán a szénbányászat és acélipar területein, hanem átfogó értelemben is szükség van. A megoldás tehát egy mindent magába foglaló közös piac, hasonlóan a Belgium, Hollandia és Luxembourg között 1944-ben, a Benelux-szerződés aláírásával létrejött együttműködéshez. A Benelux államok Paul-Henri Spaak belga miniszterelnök vezényletével Beyen elképzeléseit összefonták a Franciaország által szorgalmazott Atomenergia-közösség felállításának terveivel, lehetőséget adva Beyennek, hogy az így átdolgozott terveket az 1955-ös Messinai konferencián bemutassa. Itt Beyen kifejtette, hogy politikai egység nem jöhet létre közös piac, gazdasági és társadalmi téren vett közös felelősségvállalás, valamint egy nemzetek felett álló hatóság nélkül. Mivel mindez a konferencia többi résztvevőjének véleményével is egybecsengett, 1957 márciusában hat ország között sor kerülhetett a Római Szerződés aláírására, és ezzel együtt az Európai Gazdasági Közösség és az EURATOM felállítására.

Ugyan szerepéről az utókor gyakran megfeledkezik, az 50-es években Beyen munkásságának köszönhetően indult meg az európai integráció, minek okán a manapság az Európai Unió alapító atyáiként számon tartott politikusi kör méltó tagja. Az utókor emlékezetében pedig egy olyan férfiúként élhet tovább, aki a legégetőbb pillanatban adott lökést az európai projektnek.